

Kriza daje zalet gradnji optičnega omrežja na podeželju

Rune Slovenija V času, ko sta se šola in delo preselila v virtualni svet, je težko dvomiti o smislu naložbe v širokopasovno optično omrežje na podeželju

Pri gradnji okoli 5000 kilometrov dolgega optičnega omrežja, kolikor je mogoče, uporabljajo cevi, v katerih imajo kable tudi drugi, vključno z vodilnim telekomunikacijskim operaterjem Telekomom Slovenije. FOTO JURE ERŠEN

LJUBLJANA – Do konca leta 2023 bo 230.000 podeželskih gospodinjstev imelo dostop do optičnega omrežja z zmogljivostjo do deset gigabitov na sekundo. Projekt Rune Slovenija je vreden 191 milijonov evrov, vodi pa ga ekonomist Goran Živec, ki ga je v ta posel pahnila nujnost, saj mu na Krasu niha ni mogel zagotoviti spodobnega dostopa do spleta, zato se je problema lotil sam in ga rešil.

NOVICA MIHAJLOVIČ

Približno tretjina slovenskih gospodinjstev, ki živi na podeželju, torej na dveh tretjinah slovenskega ozemlja, nima kakovostnega dostopa do spleta. To je v času epidemije, ko so otroci obsojeni na šolanje na daljavo, številni starši na delo od doma, vsi na podeželju pa so zaradi vse manjšega bančnih in poštarnih poslovalnic preprosto pahnjeni v digitalno dobo, za ljudi velikanski primanjkljaj. Številni prebivalci podeželja se že zaradi slabih cestnih povezav počutijo kot drugonazredni državljani, v času omejitvenih ukrepov zaradi koronavirusa pa so se spet opomnili, da so tudi s šibkim dostopom do svetovnega spleta kaznovani za svojo zvestobo podeželju, čeprav zato ne plačujejo nižjih davkov kot vsi drugi, ki dostop do širokopasovnega omrežja imajo.

Od Ljubljane pozabljeni, na svoje znanje obsojeni

Goran Živec je leta 2005 po študiju ekonomije in večletnem delu v Italiji prišel domov v domačo vas med Komnom in mejo z Italijo na Krasu, kjer pa je bila spletna povezava zelo šibka. »Klical sem Telekom, da mi povedo, kdaj in kako nam bodo rešili ta problem, in rekli so mi, da nismo niti v najbolj oddaljenih natičih. Občina Komen je bila takrat

- Za gradnjo širokopasovnega optičnega omrežja na podeželju so uporabljena javna in zasebna sredstva.
- Na optiko bi radi priklopili tretjino slovenskih gospodinjstev.
- Dejavnost so tudi na Hrvaškem, obeta pa se jim še posel v Avstriji.

ena redkih občin v Sloveniji, čez katero ni šlo niti eno optično vlakno. Zato sem začel občni pomagati s svojimi izkušnjami iz Italije pri pridobivanju evropskih sredstev. Občina Komen je bila takrat skupaj s Krškimi na vrhu seznam občin po pripravljenosti za pridobitev teh sredstev, pravi Živec.

Občina Komen je bila leta 2007 prva v Sloveniji, ki je dobila evropska sredstva za gradnjo optičnega omrežja, na prvi razpis občine

za gradnjo omrežja se ni prijavil nihče. Takrat so bila leta debelih krav, Telekom in T-2 sta v mestih drug čez druga gradila optična omrežja. Zanju je bilo 2,7 milijona evrov takrat drobič, čeprav to ni bilo malo denarja. Živec je zato poiskal izvajalca gradnje omrežja, inženiring in vodenje projekta pa

je prevzel kar sam s svojim novim podjetjem. Po tem je v naslednjih treh letih na podoben način, vendar ne za sto odstotno financiranje, pomagal pridobiti sredstva še trem občinam na podeželskem območju Bistov in Krasa.

Podobne težave po vsej EU

Evropska komisija je skoraj sočasno ugotovila, da ima celotna Evropska unija težave z dostopnostjo do spleta na podeželju. Ko so iskali ljudi, ki bi jim to težavo pomagali rešiti, so našli na Živca in ugotovili, da je Sloveniji kot prvi z javno-zasebnim partnerstvom in evropskim denarjem uspelo nekaj konkretnega narediti na področju gradnje optičnih omrežij. Ker je bil Živec pionir na tem področju, je postal sogovornik organov evropske komisije vsakik, ko so obravnavali problematiko slabe pokritosti podeželja z internetom. Postal je član različnih delovnih teles, ki so poskušala ugotoviti, kako obsežen je ta problem, in na podlagi več kot 140 prijavljenih projektov je evropska komisija ugotovila, da je potreba po visoko zmogljivem širokopasovnem omrežju na podeželju grozovanska v vsej EU. Evropska komisija je izbrala petnajst projektov, da ugotovi, ali jih je mogoče financirati tudi na trgu, ne le izključno z nepovratnimi sredstvi. »S tem, kar smo mi v Sloveniji počeli od leta 2007 do leta 2013, smo evropsko komisijo naučili, da je pod določenimi pogoji takšna omrežja mogoče financirati ne le z nepovratnimi sredstvi, ampak po tržnih pogojih, torej se takšni projekti lahko izplačajo,« pravi sogovornik, ki je decembra lani dobil nagrado evropske komisije za najboljšo poslovno idejo na tem področju v Evropi.

Ublažiti finančno tveganje gradnje

Ta bi ublažili naložbena tveganja, ki jih prinaša naložba v novogradnjo infrastrukture – pokojninski skladi in drugi podobno konservativni vlagatelji se ne odločajo za gradnjo infrastrukture – je evropska komisija ustanovila poseben sklad. Skupaj z Evropsko investicijsko banko ter nemško, francosko in italijansko državno infrastruktorno banko so vložili vsak po sto milijonov evrov v lastniški investicijski sklad. Rune Hrvaška in Rune Slovenija sta bila prvi in tretji projekt, ki sta iz tega sklada dobila denar, vsak po 30 milijonov evrov. Živčeva družba Vahta je skupaj z omenjenim skladom v Luksemburgu ustanovila podjetje, ki je prevzelo tveganje gradnje omrežja. »Od tod dalje, to je s prevzemom tveganja gradnje ni več težko pridobiti manjkajočega dela sredstev od institucionalnih investitorjev,« pojasnjuje Živec, ki je pred vstopom v telekomunikacijski posel v

5000
kilometrov optičnega omrežja gradijo

191
milijonov evrov je skupna vrednost projekta

Italiji predaval kontrolo na šoli za menedžment v Trstu, vodil in samiral več različnih podjetij, svetoval pri pridobivanju evropskih sredstev.

Rune, katerega večinski lastnik je omenjeni sklad, gradi odprta širokopasovna optična omrežja. Živec pojasnjuje, da se vlagatelji v telekomunikacije neradi odločajo za gradnjo optičnih omrežij na podeželju, saj financirajo telekomunikacij v Evropi za svoje naložbe pričakujejo od deset- do 12-odstotni letni donos, tolikšnih donosov pa na redko poseljenem in razmeroma težko dostopnem podeželju z optično infrastrukturo ni mogoče dosegati. »To ne pomeni, da se te naložbe ne izplačajo. S poslovnim modelom se moramo postaviti kot telekomunikacijski operater in vlagateljem dopovedati, da so pravila igre na podeželju drugačna. Dokazati moramo, da tveganj, ki bi upravičila višji donos, pri tem naložbah ni,« pravi Živec.

Kako poteka gradnja

Ko jim Rune omogoči dostop do optičnega omrežja, si uporabniki spleta na podeželju sami izberejo ponudnika spletnih storitev. Rune je Slovenijo za potrebe gradnje podeželskega omrežja razdelil na 42 zaključnih celot, zdaj gradijo na osmih območjih, Primorsko-goransko in istrsko županijo pa so razdelili na 22 območij, tam gradijo na sedmih območjih.

Gradnjo so začeli poleri, predvidoma ta teden bodo prve uporabnike postavili v zbirnem prvo vasi, lišče v jaremskem Dolu v občini Pesnica, temu bosta sledila Otočec in Vrhnjice v Goriških brdih, pozneje pa še Idrija in Ivančna Gorica in tako naprej po prognozi. Celotno prvašno omrežje za 232.000 slovenskih gospodinjstev, to je približno tretjina vseh gospodinjstev v državi, ki pa so razpršena na dveh tretjinah ozemlja, nameravajo zgraditi do konca leta 2023. Kakor jim kaže zdaj, bodo končali celo nekaj mesecev pred predvideno časovnico. Pri- marno omrežje pomeni, da do vasi pripeljejo optično omrežje in ga postavijo v vozlišče v marici, od omariče do posameznega končnega uporabnika pa so se zavezali, da bodo optična vlakna postavili v največ 60 dneh od prejete naročila.

Pri nas je celo boljše kot v Avstriji

Pri gradnji okoli 5000 kilometrov dolgega optičnega omrežja, kolikor je mogoče, uporabljajo cevi, v katerih imajo kable tudi drugi, vključno z vodilnim telekomunikacijskim operaterjem Telekomom Slovenije. Pri tem se morajo večkrat ukvarjati tudi z nagnanjem Telekoma, zaradi česar imajo odprtih več sporov pri regulaciji, sicer pa je Živec zadovoljen s sodelovanjem s Telekomom, ki

sodi med njihove stranke. Živec pravi, da je »nagajanje« državnega Telekoma »pauza, priključevanje« saj je naravno, da brani svoj močni tržni položaj, ni pa to dobra novica za prebivalce podeželja, ki zaradi tega dlje čakajo na normalen dostop do spleta. Toda v sosednji Avstriji, ki ima prav tako državni Telekom, so zadeve še slabše kot pri nas, tam imajo 14-odstotno pokritost ozemlja z optičnim omrežjem, državnemu operaterju pa se ne mudi z vlaganji v novo omrežje, če stranke redno plačujejo tudi za manj zmogljivo omrežje bakrenih kablov. »Tik pred tem smo, da nam mednarodni finančni potrdijo projekt v Avstriji, ki je štirikrat večji od tega v Sloveniji,« pravi Živec.

Investicija Rune v Sloveniji je s 191 milijoni evrov velika za dve Magni, vendar se zaletava v vse mogoče ovire. Živec je poskušal na ministrstvu za gospodarstvo doseči, da se njegov projekt obravnava po zakonu o strateških investicijah (lex magna), vendar ga minister niti sprejeti ni hotel, čeprav gradnjo strateško infrastrukturo, ki danes vsakemu gospodinjstvu omogoča deset gigabitov na sekundo prenosa. »Mi neposredno ne odpiramo delovnih mest, zato ne sodimo pod ministrstvo za gospodarstvo, ampak pod ministrstvo za javno upravo, kjer pa imamo dobre izkušnje,« pove sogovornik.

Ker Goranu Živcu, direktorju Rune, na Krasu niso uspeli zagotoviti hitrega interneta, se je tega lotil kar sam. FOTO OŠEBNI ARHIV

Prva omrežja s sredstvi EU so uredili na komenskem Krasu. FOTO MARKO FEIST